

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periòdich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT.	20 CÉNTIMS.
» ATRASSAT, AB FOLLETINS.	40 »
» » SENSE FOLLETINS.	25 »

SUMARI:

Dihent las veritats se perden las amistats, per Oriol Martí.—Concordancia, per Pere B. Tarragó.—Passejada, per Pau Lliví y Gasés.—Vers la Germania, per Geroni Zanné.—«Siegfried», per idem.—Teatres, per Emili Tintorer.—La bruixa, per Gustau Rosich.—Cabàs de pobre, per F. Pujulà y Vallès.—Notas bibliogràficas, per Arnau Martínez y Serrià.—Al egregio vate Leopoldo Cano, per Rafel Vallès y Roderich.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plechs 25 y 26.

DIHENT LAS VERITATS, SE PERDEN LAS AMISTATS

Sr. D. Antoni Suñol. Benvolgut amich: Tantost vaig llegir el comunicat de vostè, publicat en l'anterior número de JOVENTUT, tingui el propòsit d'endressarli unas quantas ratlles pera ferli avinent en quinas rahons fonamento la meua opinió contraria a la de vostè en materia de procediments en tot lo que's refereix a la vida interna del Catalanisme. Aquest y no cap més es avuy el meu objecte. Crech que las reflexions del amich Via haurán convensut a vostè de quàn infundadas eran sas suspicacias. No cal, donchs, insistirhi; y encara més, a fi de no incorre en

semblant defecte, ni per un instant vull donarme per inclòs en el nombre d'aquells que vostè califica de «fogosos neòfits que reputan heretgia tot lo que no sia cega sumissió a la Junta Permanent de la Unió.»

Vostè coneix prou la meua independència de caràcter, y si la memoria no li manca recordarà que tinch a honor comptarme en els rengles del Catalanisme militant desde molt avans de fundarse la *Unió Catalanista*. També son recte criteri li farà apreciar que no són pas els joves quins hem provocat els cismas, y que resulta certament curiós que sian els vells, uns cops per esperit de rutina, altres per sistemàtica oposició a tot progrés o innovació, quins hagin mancat greument a la ortodoxia d'aquella doctrina qu'establiren, y de quina aplicació a la pràctica s'esporugueixen.

Com qu'en el darrer Consell de representants nostra discrepància de criteris fou manifestada per vostè y per mi en forma un xich acalorada, jo volia ferli entendre ab la fredor y serenitat de la paraula escrita quins es el meu modo de pensar, ja que may ho he conseguit en cap de las discussions qu'ab vostè he sostingut, lo que no'm fa pas estranyesa, donchs la oratoria sol rependre molt sovint als qui com jo no són nats oradors, y aixis veyem que, no responent sempre'l mot a la idea, o no encertant a ferla prou

comprensible, es cosa molt freqüent l'embrancarnos en disquisicions peregrinas, y ja es prou sòrt que'l debat no degeneri en disputa. Si fins suara, quantas voltas he agafat la ploma, altrás tantas he tingut de deixarla, donchs no sabia com donar forma d'expressió concreta a la munió de conceptes que'm bullen pel magi, y per'xò a darrera hora he resolt donar eixida, ab la major senzillesa que'm sia possible, a quelcòm de lo que, com vulgarment se diu, no'm cab a dins del pap.

Prescindint d'altras qüestions de menys importancia, nostre desacort consisteix principalment en que vostè creu que, per l'interès de la Causa, els catalanistas han de procurar mantenirse units, encara que sols sia en aparença, enfront del enemich comú, dissimulant a tot estrop las faltas dels amichs; mentre jo sóch del parer que predicar una cosa y practicarne un'altra es una acció dolenta, es contradir totas las afirmacions constantment fetas pel Catalanisme, quin objecte primordial es la moralisació y normalisació de la vida catalana, y per això nosaltres hem de ser els més rigurosos censors de la conducta de nostres companys, donchs no cal oblidar que la tolerancia d'un acte viciós es fersen còmplice, o al menys encubridor. Si el que manca ha obrat per obcecació o ignorancia, es obra de caritat ferli obrir els ulls; si es la mala fe, l'ambició, la enveja qui el mou, es qüestió de justicia y decencia arrencarli la careta.

Més qu'èsser molts hem de procurar ésser bons. Si ab un ridícul aparat de foras volèm diferenciar nostra feblesa, serèm uns hipòcritas enlluernadors de la massa estúpida, talment com els politicayres d'ofici contra'ls quins diariament engegüem nostres trets, o uns somnia-truytas, uns infelissos que ns deixem bressolar per un malaltis deliri de grandesas.

Vostè's planyia del mal efecte qu'havian de causar als delegats foras aquellás «discussions de personas y excomunionis *ab irato*.» Jo crech que val més que se'n tornin a casa seva tristos però ab un veritable coneixement de la realitat, que no contents y enganyats; jo crech que'l Consell general té altre objecte qu'aprobar l'acta del anterior y l'estat de comptes, elegir Junta nova y donar

un vot de gracias a la que surti; jo crech qu'entre familia es ahont s'ha de passar la bugada; allí hont no's trevallà pera la *galeria* s'han de discutir els actes dels directors y dels subordinats. Si ab molt bon acert s'acordà donar de baixa a las entitats adheridas que no cumplesquen sos compromisos econòmichs, ¿no hi ha major motiu pera pendre midas semblants contra'ls qu'hagin mancat d'obra o de paraula al credo fonamental? Això no es voler donar patents d'ortodoxia ni fulminar excomunionis, sinó mantenir la disciplina qu'es indispensable pera la vida de tota colectivitat. Aquellás societats o individus podrán ésser catalanistas, però no figurar dignament en els rengles de la *Unió*. El que cregui que hi ha quelcòm que deu reformarse en els estatuts o reglament, procuri pels medis adequats obtenir la desitjada reforma. Sempre es preferible un que se'n surti ab tota llealtat y donant la cara, que no que's mantingui en una situació indefinida. Això apart de que las concessions fetas en pro de la germanor may han evitat que'ls dissidents tiressin per la seva via; y encara més: el silenci dels lleals ha servit sempre de pont llevadis pera'ls desertors.

No s'han de discutir las personas, però si els actes de las personas. Si per mèrits personals més o menys justificats s'han fet apòstols y fins martres (!) de la Causa, de la mateixa manera s'ha de donar la qualificació que mereixin a n'aquells qu'hagin incorregut en falta, sense fixarse massa en llur fulla de serveys.

La confusió que regna entre molts autonómistas respecte a doctrina y a procediments es deguda precisament a aqueixa repugnancia d'anomenar las cosas per son nom veritable.

Jo reconech sa bona fe, senyor Suñol, però cal també que vostè reconegui que molt sovint son esperit de concòrdia (per mi mal entesa) ha fet tòrt a la serenitat de son juhi. Per exemple: quan en el darrer Consell General se demanà que's fes extensiu l'acort d'expulsió de *La Devantera* a dugas associacions quins noms no cal ara repetir, accedint als prechs de la presidencia, tots transigirem, aconhortantnos de reduhir el càstich a una senzilla amonestació; tots menys vostè, que prevalentse de que, retirada la proposi-

ció, no podia produhirse l'acusació, després alegava que no s'havia formulat cap càrrech concret; y si algú, vista l'actitut de vosté, ho intentava, li volia cloure la boca pera no escandalitzar als representants de fóra. Tan preocupat estava, que fins confonia'ls actes d'una societat en general ab els particulars de quiscún de sos membres, proba palesa de que ni els esperits més clarividents poden lliurar-se d'apassionaments ni prejudicis. Ara que pot reflexionar fredament, tassi el favor de dirme de quina banda estava la tolerancia, y de quina la intransigencia.

Ah, que costa de dominar el sentiment! Quántas vegadas l'expressar clar y sens embuts tot lo que penso m'ha fet perdre amistats per mi molt preuhadas! Fou un sacrifici dolorós, però tinch la consciencia ben tranquila. Quántas vegadas un treball de fonda investigació m'ha fet perdre ilusions ben carassas! Però, en cambi, ha refermat mas conviccions. Després de tot m'he convensut de qu'es molt bo'l creure, però millor l'anarho a veure.

ORIOL MARTÍ

CONCORDANCIA

Tres diferentas manifestacions ofereix el Catalanisme en son actual estat d'evolució: manifestacions que hi ha qui considera antagonicas, però qu'en realitat concordan y fins se completan.

Una d'ellas ens la ofereixen aquells que, economistas per naturalesa, creuen que a nostre poble li cal avans que tot la riquesa material, base a son entendre de tot perfeccionament moral y de tota emancipació.

La segona es la dels que senten per nostra patria un amor romàntich, gayre bé fanàtich, estimantne, més qu'altra cosa, sas bellesas naturals y artisticas.

Y la tercera es la dels que defensan el Catalanisme baix una apreciació purament científica.

Diu un celebrat pensador que la posició *palpablement forçada* en que avuy se troba la humanitat (quin malestar se patentisa ab la existencia de la immensa munió de programas e ideass que creuen portar segur remey), canviarà totalment el dia que s'inventi una forsa motriu sumament poderosa y sumament reduhida de cost; deduhint d'això que'ls be-

neficiis materials són la causa promotora del benestar moral. El criteri, donchs, dels que's fixan més qu'en res en la gestió econòmica pera'l millorament del nostre poble, no es pas despreciable, tota vegada que persegueix el benestar social valentse de la inteligencia aplicada al progrés mecànic o industrial.

Sembla a primera vista que'ls altres, els contemplatius, sian els que menys resultats pràctichs poden aportar a nostra causa; però bentost hem profundisat un xich, trobém lo molt qu'ells signifiquen dintre la cultura social. Ells solen estimar la patria com s'estima a Deu, y aquest amor els dona coratge pera realisar en favor d'ella grans accions, fins las d'abolir en un moment donat els egoismes individuals en pro del conjunt culte del poble català. A n'aquests pertanyen els artistes, els que conreuhan el nostre art, y l'art es un sentiment que dignifica als pobles.

Finalment, els que no creyém que la principal necessitat sia'l foment de las riquesas materials ni el sentiment artistich, però que'ls acceptém per la estreta relació que guardan ab totas las modalitats dels pobles per ésser els principals engendradores de llurs evolucions, som els nacionalistas científichs, som els que trevallém per'assolir el perfeccionament moral y material de la rassa catalana pel convenciment qu'encarna la lògica del Nacionalisme.

Perseguiem un complet estat social de cultura catalana. Trevallém ab aquesta finalitat els nacionalistas de tots els temperaments; trevallemhi ab diferent criteri però ab un únich esperit, qu'es el del conreu del intelecte, y d'aquesta manera, malgrat las nostras diferencias, sabrém trobarnos en perfecta concordancia.

PERE B. TARRAGÓ

PASSEJADA

Curta ha sigut enguany ma visita als llocs preferits. Aquí els arbres de cada camí, las pedras de cada marge són vells amichs meus ab qui passo horas y més horas en conversa muda. El seu llenguatge no es banal ni afectat; sempre es sincer y sempre's fa entendre.

Ara es sovint interromput el silenci d'aquests paratges. Corruas de gent fressejan pels assoleyats camins; una colla s'es asseguda a l'ombra d'un arbre que'm recorda moments ditxosos de ma vida de noy. M'apar que'ls profanin els meus camins solitaris, els meus arbres predilectes... Me'n allunyo, mes no trobo lloch que no'm digui: «Jo he acullit tas anyoransas d'altres jorns, he amparat els teus amors ditxosos, els teus somnis d'adolescent, las tevas passions d'home...» Y arreu beneheixo'ls viarons que cent voltas he fressat, els marges que m'han arracerat, las platjas y las onas quina contemplació persistent ha curullat mon esperit d'una tristor serena, superior a las més intensas alegrias y a las penas més fondas.

L'escenari dels meus esplays es vastísim, y'm plau romandrehi perdut com una bolva. Me plau també arribarme a las vinyas altas y dominar el conjunt d'una ullada... Avuy hi he pujat ab l'Ambròs, mon jove amich d'altres anys, que tot dantme conversa no apartava sos ulls de la propera casa, hont viu la Lena.

La casa de la Lena està voltada per una tanca baixa de pedra nua; sobre la tanca, de llarch a llarch y clavats paralelament en estacas que ixen a distancias iguals, uns quants filferros sostenen pessas de roba encara molla. Arràn de la tanca veig l'estany que s'allarga fins vora mar. Sobre l'aygua trànquila jeuhen las algas, arrapadas a las tijas dels jonchs testos y esclarissats. Part de dins de la tanca uns quants pins migrats y alguns encalíptus ombrejan un jardí rústich partit per un ample camí, que s'enfila mandrosament puig amunt, fins perdres en las feixas altas, senyorejadas per quatre tofudas alzinass. El mar s'estén al nostre devant; al darrera, no gayre lluny, s'ovira un amfiteatre de pedregosas montanyas clapadas de vinya, garrofers y oliveras.

En la calma aplanadora, en el repòs sagrat que'ns volta sembla que hi vibri l'ànima de tot l'univers ab una fonda vibració inefable. La remor més lleu, el xiscle d'un'au, el crit inarticulat de qualsevol bestiola, la veu de qualche pagès, dona més encis al *himne* de la natura sossegada. L'Ambròs s'esforsa per treurem del meu éxtasis y'm parla de sas derias. M'entera de que la Lena es xicota de possibles, en tant qu'ell, pobre fill de viuda, s'es convertit en bestia de treball y sach de mal profit pera guarir las xacras d'una casa plena de deutes vells y d'unas terras escanyadas per manca de jornals y adobs, que no li *productan* ni valen la meytat dels *mortíficus* que s'hi pren. No foran tot quimeras si tingués la estimació d'aquella minyona, d'aquell cap ple de pardalets que may paran el vol en un mateix arbre ni en un mateix tros... La Lena's deixa fer l'aleta per minyons que no són del seu bras, no mancant tabuls de vila y hereus com el Titanyo que la encibornan. L'Ambròs no es xicot d'empresa ab las dónas; la Lena no li ha dit que no'l volgués, mes en parlant de casament sempre li ha eixit ab ciris trencats, com el de que's casarian quan quedés escapsat un altre apòstol dels que fan de guardians a la porta de la Seu de Tarragona. Es fama que al tocar la una de la matinada del primer dia de cada centuria, cau el cap d'una d'aquellas imatges...

Per lo que veig y escolto, en el comens d'aquesta centuria no ha sigut cap sant de pedra qui ha perdut el cap, sinó'l pobre minyó de carn y ossos qu'això m'explica, tot preguntme que intercedeixi per ell prop de la Lena. Li prometo ferho, mes li prometo d'esma, sense parar ment en lo que dich: las petites inquietuts d'aquella ànima ignocenta no'm distreuhen gran cosa del meu encis en mitj de la somnolencia dels camps.

Ma vista s'ha fixat en un punt blanquínos de vora la platja: es un establiment ab ayres de barraca y pretensions de *restaurant* ciutadà, del que'n surt estrident cridoria barrejada ab las notas d'un piano de manubri que toca *himnes*, valsos y polkas. Sòrt que aquellas estridencias no s'escampan més enllà d'un radi de cent passos, ofegadas per l'altre *himne* del silenci camperol. Els ba-

VERS LA GERMANIA

nyistas, ells y ellas, ballan esbojarradament. Criadas de servey, mossos de tartana y algùn qu'altre terrassà desvagat s'hi barrejan. La Lena balla ab un senyoret que, segons me diu l'Ambròs, no es el Titanyo. Una vella olivera d'allà prop manté immòvil son brancatge, potser atuhida per la calda, o qui sab si espaumada per aquell insòlit esbojarrament, o tal volta corpresa de tristor al recordar el temps patriarcals en que la placidesa del lloch sols era torbada per las puras melodias del fiovio.

Devallo poch a poch, ab l'Ambròs; me fico entre la gent y escolto las conversas badraderas dels que menjan o refrescan en las taulas del entorn. L'Ambròs se'm queda resagat ab pretext d'encendre'l cigarro, y a poch el veig amagar-se entre uns mirambells pera observarnos a la Lena y a mi. Vull cumplir lo que li he promès y cerco motiu pera parlar ab ella, convencent-me a las pocas paraulas de qu'es un cap fluix: tan criatura com quan la vey trescar ab la maynada. Desisteixo, donchs, de reduhir a mon grat en poca estona aquella ànima més sedenta de pler que de consell. Quan, fentli parella, me la enduch dret a mar, al llarch de la tanca que ressalta ab blancor enlluernadora sobre'l cel blavissim, no sé què hi trobo en la vivor de sos ulls que m'estimula y excita a galantejarla. Ho probó, y el seu esguart espurneja, y tot el seu visatge s'enrialla.

Mes, arriba per fi el moment d'entornar-men. Voldria fer bona obra a algú, deixar un bon recort de mi... L'Ambròs me mira ab ulls agrahts, jo'l faig atansar, y a la poca estona'ls deixo a abdós en amigable conversa; y munto en mon carruatge y m'allunyo ràpidament, tot capficat y trist. L'animal avensa a trot seguit; ja no puch veure'ls llochs volguts, l'estany, la casa de la Lena ni l'establiment; mes de cop el camí fa un retóm, y torno a dominar tot el paisatge fins al mar.

Y veig al Ambròs emmurriat y... sol. La Lena, la hermosa Lena, té aprop un minyó de vila forsa lluhit, que li parla ab desembràs y fatxenda. Y ella postreja alegrement, y tota frisa y glateix per sentir-se tirar floretas...

PAU LLIVI Y GASÉS

Las canonadas que ressonan al Extrèm Orient, el gravissim incident anglo-rus de Hull, els *exploits* del diputat Syvetton a la Cambra francesa, y altres fets aixis mateix sorollosos, han distret al món civilisat d'un important aconteixement qu'ha tingut lloch a la Europa central. Deixèm la paraula als germans Paul y Victor Margueritte, autors d'un magnífich llibre retolat *Le Désastre* y fills del brillant general Margueritte, mortalment ferit a Sédan, en ple *désastre*: «La *Landesausschuss*, o sia l'assamblea d'Alsassia-Lorena, representació elegida per abdugas ex-provincias francesas, acaba, per unanimitat de sos trentadós membres, d'expressar el desitj de que aquest territori esdevingui un principat independent sota la simple sobirania del Imperi alemany; en altres termes, ha reclamat sa incorporació a la Confederació germànica actual. L'Alsassia-Lorena, fins ara, pertanyia al vencedor, y era regida per funcionaris eixits de Berlin. Ara reclama pera governarse ella mateixa, y accepta esdevenir Estat alemany, com el Ducat de Baden, Württemberg o Saxonia (1).»

La qüestió de l'Alsassia y de la Lorena (quals vers noms són *Alsass* y *Lothringen* y no pas els mots francesos *Alsace* y *Lorraine*), no podia tenir altre final que aquest. Per la Historia y per la Filologia, abdugas nacions són germàniques. Las victorias dels exèrcits francesos las havian incorporadas a la Fransa. Alsassians y lorenenses esdevingueren súbdits dels reys borbònichs pel dret del més fort. L'Alsassia's transformà més tart en *départements* del Alt y Baix Rhin, de la mateixa manera que la Catalunya transpirinenca esdevingué *département* dels Pirineus Orientals. En quant a la Lorena, fou cedida a Fransa per l'emperador d'Alemanya Francisco I, duc de Lorena y tronch de la dinastia Habsburg Lothringen, regnant actualment al Imperi d'Austria; fou cedida mitjançant la compensació del Ducat de Toscana, mes la cessió fou forcosa, imposada per las armas. Lluís XIV y Lluís XV engrandiren aixis el llegat de llurs avis. Y tan estrets fo-

(1) *La Dépêche*, Toulouse, 13 novembre.

ren els vincles creats entre la França y la Lorena, que l'autonomia d'aquesta desaparegué, tot y haverhi un pacte entre abdu-gas que devia conservar-la.

S'ha de reconèixer que'ls francesos tenen el dò d'assimilar a llurs lleys, costums, usos y llenguatge a tots els pobles de diferents nacionalitats que per cessió o conquesta han vingut a crear l'Estat francès. El fet es innegable. Alemanys, provençals, flamenchs, bretons, navarresos, catalans, borgonyons, etc., han acabat per sentirse francesos com els fills mateixos de l'Illa de França. Seguint aquesta onada centralisadora, els lorenesos y alsassians distingits deixaren als camperols l'us de llurs llenguatges, per'adoptar la llengua de Ronsard y de Voltaire: l'avans llenguatge culte fou considerat com una *lingua rustica*. Els noms mateixos foren afrancesats, per la prosodia o per la fonètica. Y encara més: durant la gran batalla de Sedan, els vilatans de Bazeilles foren fusellats pels solbàvars, per haver lluytat entre mitj dels soldats francesos que defensavan el malhaurat poble.

Mes els anys no passen debadas. Incorporadas violentament l'Alsàcia y una cinquena part de la Lorena al actual Imperi alemany pel tractat de Paris (1871), després d'una època de duríssim govern militar, d'un estat de guerra permanent, el jou feixuch dels Hohenzollern s'ha anat afliixant poch a poch. La idea de la *revanche* s'afeblia. Fins els mateixos francesos, aparentment, semblavan conformats ab la realitat del fet, llevat dels baladriers *chauvinistes*. Y ara la *Landesausschuss* ha donat el darrer cop de massa a la qüestió. Si la voluntat dels pobles mereix ésser respectada, la França ja no té cap dret a la possessió de sas antigas provincies. A més de la Historia y la Filologia té en contra seva la voluntat dels alsassians y lorenesos. Una guerra entre la República francesa y l'Imperi alemany, per aytal causa, lògicament es impossible. Perque la causa no seria justa. Seria una guerra brutal, de conquesta, feta pera esclavitzar y no pera lliberar. Y nostres vehins perdrien la fama

(qu'ells mateixos s'han atribuïda) d'ésser els eterns campions de la justícia. (Llegeixis a Michelet.)

Els francesos, devant de la evidencia, poden dir que la *Landesausschuss* no es una vera representació dels lorenesos y alsassians. Mes ¿no s'exposan, dihentho, a negar la representació de tot parlament, y per tant dels qu'ells fan funcionar per medi d'un sufragi parent del que funciona a Espanya? Els partidaris de las majorias deuen acatarlas tant a Metz y a Strasburg com a Paris.

GERONI ZANNÉ

«SIEGFRIED»

Siegfried! Siegfried! Siegfried!
Schlimmes wissen wir dir.

R. WAGNER.

(*Götterdämmerung.*)

«Siegfried! Siegfried! Siegfried! Malas novas t'hem de donar.» Ab aquest trist anunci saludan las fillas del Rhin al hèroe inconscient que marxa vers la mort. Car Siegfried es la joventut, l'amor, la forsa, la bellesa, mes al apropiarse la tràgica fi dels déus, ell, darrer rebot de la divina nissaga, camina també fatalment vers una posta eterna. Ell es l'hèroe, mes el destí de sa rassa es el seu: Siegfried té de morir.

Mes avans de morir, ¡quina vida la seva! Desobehint la voluntat de Mime, corre pels boscos, tocant alegres melodies, domptant las feras, jugant ab els perills y menyspreuant la temensa: com un sol esplèndid, desfà las boyras que's formen a son entorn. El drach Fafner, a qui crítichs eminents, entre altres Lichtenberger, han considerat com símbol de totas las baixesas y concupiscencies terrenals, cau mort pel brand gloriós, per *Nothung* diví: el nan Mime, símbol de la astúcia y de la feblesa, cau també mort, mes sense lluyta, al rebre'l cop de *Nothung*. Devant de Siegfried, el bosch s'anima y viu: un aucell li fa sebre que a dalt d'una roca enaspada, redoltada d'onas de foc, hi ha una verge divina. Y Siegfried, l'hèroe, hi corre adalerat, y per arribarhi trosseja la llansa de Wotan, que li barrava'l pas. Wotan, el déu caduch, qual fi s'apropa tràgicament, s'allunya, y dalt de la roca flamejant, Siegfried desperta a la verge Brünnhilde, que al veure al hèroe, creu veure un sol enlluernador. Llavors la vida de Siegfried assoleix la plenitud: l'amor de la dona'l fa home, l'hèroe s'humanisa. Tot es plaer y joia, mes un plaer y una joia fruhits per semi-déus.

Y no obstant, quelcòm angoixós, sense ferse visible, envolta al hèroe inconscient: el

pressentiment de la mort s'acosta com una amenassa inflexible. Aviat las fillas del Rhin diràn:

Siegfried! Siegfried! Siegfried!
Schlimmes wissen wir dir.

En l'obra total de Wagner, *Siegfried* té importància excepcional. Un crítich eminent del wagnerisme, Houston Stewart Chamberlain, ha dit qu'en els dos primers actes del drama regna equilibri perfecte entre la música y la paraula, afegint que per'xò s'ha pogut dir qu'era per excelència l'obra clàssica de Wagner.

Dins de la trilogia *Der Ring des Nibelungen*, *Siegfried* resplandeix com una immensa torrentada de llum entre mitj de las angonias de *Die Walküre* y la tètica inquietut de *Götterdämmerung*. En Wagner hi vessà tota la tendresa de la seva ànima, com si volgués reposar dels amors funestos y de las dolorosas tragedias. El drama *Siegfried* acaba ab la serenor d'una aubada magnífica: la dissort se detura encara devant del hèroe, com si temés ennuvolat la bellesa del mati esplèndit que li somriu. Fins que la nit arribi restarà sospesa al lluny, com un núvol de tempesta a punt d'esclatar.

Encara que aixís no sigui, *Siegfried* sembla un'obra creada en plena juvenesa. Es un'obra de creació espontània, nada al escalf d'un entusiasme juvenivol. La freda reflexió no l'ha portada al món del art, no es filla de regles y principis, sinó del geni lliure y creador. Car en Wagner no deduhia sas obras de sa estètica, sinó sa estètica de sas obras. Els principis del *Art del Pervindre* apareixen formulats com corolari de las obras creadas. Per'xò l'art d'en Wagner es art, res més qu'art, art immens, excels, sublim, síntesis gloriosa de las arts germanas, altar marvellós de la Bellesa única en sas formas infinidas. Y aixís, a qui vulgui mixtificar l'obra del Mestre, li retreurem el següents mots: «El crítich d'art que parteix del seu punt de vista abstracte pera judicar al artista, no veu res en el fons, puig l'única cosa que pot oviar es sa pròpia imatge reflexada en el mirall de sa vanitat.» Es Wagner mateix qui parla.

Dins de la relativitat d'interpretació de las obras artísticas en general y de las wagnerianas en particular, podem considerar com molt acceptable la interpretació de *Sigfrido* italià (o sigui el *Siegfried* germànich retallat) que tingué lloch la nit del 12 del present mes al teatre del Liceu, com inauguració de la temporada. No fou la execució ideal reveladora de l'obra, sinó una apariència de la

mateixa; mes aquesta apariència obtingué quelcòm de veritable.

Lo característich de la execució de *Sigfrido* fou la correcció. No tingué grans voladas ni grans caygudas. L'obra, donchs, en linias generals va ésser respectada. Ni brillantesa ni monotonía. *Siegfried* (tenor Borgatti) y *Brünnhilde* (soprán Blanchini Capelli), juntament ab el mestre director Willy Kaehler, meresqueren els aplaudiments que'l publich els hi tributà. La senyoreta Bianchini tingué moments de *pose* excelent e intensitat lírica, com també en Borgatti. Els demés artistes (senyors Nannetti, Cigada, Baldassari, De Colet, y senyoretas Luaceska y Minotti) els ajudaren ab bona voluntat.

En el primér acte's distingui el tenor Borgatti, en el cant de la forja. En el segón, l'esmentat tenor y la orquesta trevallaren pera fer sensibles las bellessas infinidas dels *mormulls del bosch*. Y que n'es d'hermós aquest moment poètic-musical! Seria una pàgina única en la historia del art del teatre si no existís l'encís del Sant Divendres, del acte ters de *Parsifal*. Els *mormulls del bosch* són una evocació delitosa dels misteris y remors de las immensas selvas legendarias, per hont corre lliurement l'esperit de las velles theogonias; són la simfonia de la selva, quals baixos són els bruhels del drach Fafner y quals aguts las passadas dels aucellers. Las veus que's deixondan ab l'aua són la salutació de la natura al hèroe diví, l'homenatge del món al sól esplendent que s'enlayra.

Al arribar al acte ters de *Siegfried* ja no s'hi troba l'equilibri que, segons en Chamberlain, regna entre la paraula y la música en els dos actes primers. En l'acte ters la música pren una importància decisiva. La llegenda, la poesia, el drama, tot se resol en un immens poema musical: la forsa dramàtica quasi desapareix dessota colossals onadas épicas y líricas. Eskilos substituïeix a Shakespeare. Y desde la grandiosa invocació a Erda fins al despertament de *Brünnhilde*, las onadas épicas y líricas van muntant triomfalment, fins assolir els darrers limits de la bellesa artística. El drama acaba ab un esplèndit himne d'amor, com cap altre puguí ohirse.

GERONI ZANNÉ

TEATRES

MATER DOLOROSA. — TOURNÉE HADING-LE BARGY. — JOVENTUT.

Ben tristament pera ells, se dona massa sovint el cas de que la veritat oficial sigui sols una veritat aparent. Parlo dels militars. Fins allà hont menys podiam esperarho, en el camp literari, s'ha repetit aquesta anomalia:

Don Leopold Cano es general de brigada, secretari de la Junta consultiva de guerra, y, a més d'altras coses que no recordo, literat d'història. L'altra nit va estrenar al Principal una comedia (?); els seus amichs varen tirar-li flors, la *claque* va aplaudir furiosament, una petita part del públic de dalt va entusiasmar-se al sentir algunas frases d'efecte, y ningú va protestar sorollosament. *Mater Dolorosa*, donchs, oficialment fou un èxit.

Y no obstant, jo no vaig trobar una sola persona que defensés l'obra. El públic en pes se dividia en dos bandos, mes la majoria declarava aburrir-se sobiranament. Els altres, entre quins me compto, confessaven que l'obra'ls distreya, que'ls feya riure... riure molt. Oh, sí! Jo vaig riure; no ab riulla natural y franca, sinó nirviosa, irònica, enervadora. Tanta vulgaritat, tanta tonteria y tanta ingenuïtat desarmen als esperits més severs. No podentnos pendre en serio la comedia, ens la prenguerem en broma. Y vinga riure.

Se'm dirà: «Puig que's tracta d'una comedia, natural es que riguessiu.» També en això hi ha error. La comedia sols es tal oficialment; en realitat es un dramón. dramón dolent, es cert, però dramón a la fi. Vaig a demostrarho:

Personatges: Un marquès cinich, avar, egoista que va en automòvil, té *deuda exterior* dipositada a París y es un miserable rich; una marquesa voluptuosa, sensual, desvergonyida y morfíndmana, bestialment enamorada d'un pintor modernista (?) a qui protegeix; aquest pintor, traydor de melodrama que beu absent a raig d'ampolla, pega a sa muller, insulta a tothom, deixa morir de gana a son fillet, ven els mobles a dos usurers diferents (estafa), espanya armaris, regala las joyas de sa dona a la seva *querida* y's proclama geni incomprès; la seva muller, *mater dolorosa*, qu'ella mateixa s'encarrega de las culpas de tothom, estúpida-ment ingenua, tontament sentimental... etc.; un *golfo* (nyèbit) xerrayre que dona lliçons de moral a tothom, canta himnes a la patria, al exèrcit, a la propietat, al honor... un metge filàntrop qu'ampara als desvalguts, practica la transfusió de la sang y permet que tothom li rigui a las barbas; una neboda dels marquesos y altras dugas damiselas des-

vergonyidas que beuen *benedictine* per apertitiu; uns quants joves modernistas (?), caricatures ridiculas e insubstancials; y en fi, ademés d'altres personatges que no recordo, entre ells el majordom clàssich, un nen que no més surt al final de l'obra, raquítich, anèmic, degenerat y que's cura ab allò de la transfusió de la sang.

Acció: no n'hi ha. Tota l'obra es una serie d'incidentes deslligats. Per això fins com a melodrama es dolenta. L'espectador de cor senzill no logra interessarse per ningú, puig se pert entre la gran confusió de fets y succehits incongruents e inverosímils.

Elements que integran l'obra: la mar. Un automòvil que fa desgracias; un *nyèbit* atropellat; una cartera ab cinch mil duros trobada y retornada; una gratificació de *pela*; frànchs a trèntavuyt; quatre per cent exterior; un banquer francès que *quiebra*; cognach, absentia, cassalla, gotas amargas; la marquesa morfíndmana que's deixa pintar per son aymant alcohòlich; la neboda que's desmaya; la *mater dolorosa* qu'ha estat tot un any pera fer unas puntas que'l seu fillet desfà ab las estisoras en un minut; arracadas de la esposa en las orellas de la *querida*; la desaparición de una *senyorita*; un nen degenerat, tal volta sifilitich, que's mor de gana; *conato* de desafio, pistolas, ganivets; un *sereno*; gent que salta per la finestra; la policia que ronda; espanyament d'un *secreter*; plors, riallas mefistofèlicas; alhajas que volan y tornan; una *mater dolorosa* punyal en mà barrant el pas a son pocavergonya de marit; relacions de crims; apologias infantivolas de virtuts senzillas; transfusió de la sang; aparició en escena dels dos hèroes de la transfusió al instant mateix de verificada, mostrantnos tots dos, el nen y el *golfo*, els brasos respectivus *chorreando sangre*; idili final. Y una pila de coses més, impossibles de recordar. No n'he pas ditas la quarta part.

Diàleg: vulgar, ingenuu, cursi, sentimental, rublert de frases fetas, de metàforas tontas, d'imatges llampants; pesat, diluït y afectat.

Construcció: a la bona de Deu. Tothom entra y surt quan vol, com vol y per hont vol. Se passa d'un assumpto a un altre sense transició. Y en fi, s'arriba al final de l'obra marejat, aturidit, aclaparat.

¿Hi ha necessitat, després d'això, de demostrar que l'obra es un verdader dramón? ¿Hi ha necessitat de demostrar que si agafèu mitja dotzena d'ous, els batèu y els fregiu en una pahella junt ab una lliura de monjetas y un xich d'oli y sal, ne resultarà una truyta?

Donchs heusaquí lo que valgué al senyor Cano: un èxit relatiu y uns quants rams de flors.

Per molts anys. Jo voldria que no se'n enterés del judici que a moltes personas ilustradas meresqué la seva obra. Y voldria que

conservés las sevas ilusions perque, en mitj de tot, se nota en son autor una bona fe y uns ideals no per rancis menys respectables. Diuen qu'ha volgut reventar el modernisme, ressuscitant pera parangonarlos ab ell idealismes vells y sentimentalismes ja gastats. L'intent exigia, además d'un temperament dramàtic absolutament contrari al del autor, un coneixement de la vida moderna, de las necessitats, aspiracions y modalitats modernes — inclosas las exageracions ditas modernistas — que'l senyor Cano no sembla tenir.

El senyor Cano sembla confondre las Illas Britàniques. Escoltin, per exemple, una definició que dona del automòvil: «*El automòvil es el egoísmo con ruedas.*»

Jo crech que'l senyor Cano ab aquesta definició s'ha guanyat el dret d'anar eternament a peu.

De la execució no vull parlarne. ¿Pot representarse bé una comedia aixís? Donchs ho feren pitjor. Fusellables, fusellables, tots fusellables.

Jo no sé si es veritat, però no'm costa gens de creureho, que quan un empresari francès enrole una companyia pera passar els Pirineus, anuncia'l seu propòsit aixís: «*Tournée par l'Espagne et le Maroc.*» Són *blagueurs* els francesos.

Si tot se reduhis a n'això, a una senzilla *blague*, poch hi hauria que dir. Per la meua part fins riuria de bona gana ab ells; però'l cas es que, allò que sembla broma, tant els empresaris com els còmichs francesos s'ho prenen en serio, y venen aquí, a Barcelona, ab la mateixa tranquil·litat que si anessin al Marroch. Fa uns quants anys que'ns visitan companyias francesas, y sempre hem vist lo mateix: una colla de còmichs detestables — salvant una o dugas excepcions — uns decorats ignominiosos y una despreocupació que ratlla en insolencia al representar las obras que's dignan fernes l'honor de servirnos a preus caríssims. Oh, si, això si! a preus caríssims! ¿Qui no la recorda, pera no citar-ne més que una, la darrera visita d'en Coquelin?

Aquesta vegada s'anuncià una representació per en Le Bargy y la Jeanne Hading. Ja teniam descomptat que'ls restants de la companyia serian *novilleros*; però com qu'ells dos són artistes de renom y ens anunciavan una obra sensacional, *Le retour de Jérusalem*, els aficionats, no sense recel, ens disposavam a anar a vèurels pagantlos a bon preu — 13'20 pessetas la butaca — a riscos de que una vegada més ens amaguessin l'ou.

Res d'això ha succehit. A última hora un telégrama firmat per en Le Bargy anunciava que per motius de salut d'algun actor no podrien representar *Le retour de Jérusalem* y en son lloch donarian *Demi-Monde, le chef-*

d'œuvre d'en Dumas fill. Jo no'm vaig conformar ab el cambi y'm vaig fer tornar els quartos. Evidentment tothom té'l dret o pot tenir la desgracia de posarse malalt: es un dret o una desgracia que'm guardaré de discutir. Però al veure anunciar el *Demi-Monde* — obra que indubtablement al Marroch no coneixen però que aquí ja la tenim pahida, — vaig sentir quelcòm estrany, com si fossin remordiments. ¿Potser si que, una vegada més, venian a pèndrens el pèl aquells senyors francesos?

Y no hi vaig anar. Y heusaquí per què no puch parlar de la representació donada per dits artistes al Principal. La setmana passada nostre company en Salvador Vilaregut posava als nostres lectors en antecedents de la comedia de Maurice Donnay. D'ella tenia jo intenció d'ocuparme avuy ab la detenció deguda. Com que no l'han representada, ab lo dit per en Vilaregut n'hi ha prou.

Tornant a la representació donada, sembla que'l públich fou escàs, y encara quasi en sa totalitat format per francesos. Jo me'n alegro. Potser aixís els empresaris *blagueurs* y els còmichs pretensiosos de l'altra banda dels Pirineus acabaràn per convèncers de que hi ha una mena de confusions, la de Barcelona ab Tànger per exemple, que poden transformar el riure en plors, y que fan que moltes vegades aquí, a Catalunya, molts que van per llana se'n tornin esquilats.

Heusaquí un aforisme que no crech que tinguin els moros. El proposo a la meditació dels còmichs y empresaris francesos que's dignan visitarnos de tant en tant.

Joventut se titula un quadro dramàtic que l'Ignasi Iglesias ha estrenat recentment a Romea. Si recordo bé, aquest drama en un acte, que segons diu l'autor es el primer d'una trilogia que prepara, es igual o quasi bé igual al primer acte d'un drama que durant l'any 1901 va estrenar al Tivoli ab el titol de *Els primers fets*. Alashoras vaig donar la meua imparcial opinió sobre'l drama en general, fent notar que'l primer acte — el qu'avuy s'ha convertit en *Joventut* — era un quadro complert, forsa humà, forsa sentit y ben dramàtic. Essent el quadro'l mateix, no tinch per què insistir. En tot cas, quan l'Iglesias estreni els altres dramas que'ns promet — y que jo voldria fossin bon xich diferents de lo que integrava'ls segon y tercer acte de *Els primers fets*, que no'm plagueren com el primer, — serà ocasió d'emetre judici, sobre cada un d'ells en si y sobre la trilogia en conjunt. Mentres tant, sols me resta repetir que la primera part, o sigui *Joventut*, me sembla de lo millor qu'ha escrit l'Iglesias.

La Jarque fa una verdadera creació del paper de la Ció. Té sang d'actriu la Jarque.

EMILI TINTORER

LA BRUIXA

No la oblidaré may
la estampa de la bruixa.
Té'l cap pelat y gris,
el rostre ple d'arrugas,
el front estret y sèch,
la barba punxaguda,
lleganyosos els ulls,
y una dent tota bruta
li surt pel foradot
de sa boca peluda.
Té més de seixanta anys,
camina molt feixuga;
de tant que acota'l cap
sembla una geperuda.
Quan passa pel carrer
els baylets se'n allunyan,
els homes li fan pas,
las dónas la murmuran.
Qui la troba de nit
demana als sants ajuda
y els gossos del vehinat
la bordan quan la ensuman.
Per casa té un corral,
per llit un munt de runas...
Tothòm del poble ho diu
qu'es una mala bruixa!

—
Una nit del estiu
hi va haver gran batussa.
La nora, bo y cridant,
deya a la sogra: — Murria!
Que malaguanyat pa
que'l dragui una gandula! —
La sogra diu plorant:
— Donchs ¿què haig defer que puga? —
La nora respongué:
— Morirvos, mala púal
L'home m'agafa'l gat,
tres fillas tinch que'm pujan,
y vós me sòu destorb
més aviat qu'ajuda!
— Ay, filla, si no puch!...
Els anys me fan feixuga.
Si vull donar un punt,
ja no veig fil ni agulla;

no puch anar al pou
al ser al entrellusca,
ni só bona per dur
llenya de la menuda.
— Com no serviu per res,
dimonis se os endugan;
que a casa, de pa mort,
mal llamp qui n'hi remuga! —
Arriba'l fill, màlalt
del mal de la beguda:
quan ou a sa muller
las sangs al cap li pujan.
Pregunta què ha passat,
bo y cridant ho pregunta;
la esposa, somicant,
li diu ab mala astucia.
El fill s'es alterat;
sa mare, quina angunia!
La nora aixuga'ls ulls
y el plor en riure muda.
La tiran al carrer
la vella malastruga,
y això qu'es negra nit
y a xàfecs cau la pluja...
A la claror dels llamps
algú l'ha coneguda.
— Sant March y Santa Creu,
gardeunos de las bruxas! —

—
Desd' aquell día ensà
may ningú l'ha volguda.
Quan passa pel carrer
els baylets se'n allunyan,
els homes li fan pas,
las dónas la murmuran,
y els gossos del vehinat
la bordan quan la ensuman.
Per casa té un corral,
per llit un munt de runas,
y va lluny a captar
allà hont no es coneguda.
Dóna mals esperits
y els temporals ajuda...
Tothòm del poble ho diu
qu'es una mala bruixa!

CABÁS DE POBRE

Proto-arquitectura: 1.ª manifestació.

L'home que va fer el primer sostre va ésser el primer feble. Això fins suposant que fos un revolucionari, donchs tota revolució obeheix a un malestar y en tot revolucionari, si bé hi ha un fort pera'l medi que tracta d'imposar, hi ha un dèbil pera'l medi que combat.

Se tracta d'averiguar quin medi material era superior, si l'anterior o'l posterior al teulat.

Idem: 2.ª manifestació.

L'home que va ésser el primer en construir un teulat al costat d'un altre teulat, fou doblement feble y alhora criminal.

¿Per què?

Perque tots els mals de la societat deriven d'aquesta colocació del segon teulat, sense la qual no hi hauria hagut societat, y per lo tant, tampoch mals socials.

Siguem justos!

D'ella també'n deriven tots els béns y tots els béns socials.

Anatema.

Y com que a més de l'abolició de tots els goigs del isolament, aquest segon teulat aportà més mals que béns, maleheixo al seu constructor. Cosa que a n'ell el deu tenir sense cuydado, fins donantse'l cas probable de que fraccions infinitesimals del seu organisme, després de mil evolucions a través d'espai y temps, formin part del meu cervell, en quina circumstancia'ns trobaríam enfront d'una milionèsima de milèsima d'auto-maledicció. Y ja es sabut que aquestas, fins essent totals, ens deixan molt tranquils.

Equilibrar, en sociologia, vol dir restar.

Fins considerant que la unitat humana fos la familia, no per això resulta menys cert que'l segon teulat apareix restant llibertat al individu. La unitat familia suposava al menys un sér llure en absolut: el patriarca. El segon teulat construït al costat del primer, si era d'un disgregat de la familia, representava la resta d'algunes llibertats del patriarca per un desertor que no desapareixia, sinó que romanía pactant tácita o expli-

citament sobre quelcòm. Si era d'un disgregat d'un'altra familia, o d'un altre patriarca, venia o demanant apoyo o exigintlo, però sempre pactant. Y el pacte resta llibertat.

Considerant que fos el segon constructor un disgregat d'altra familia, s'arguhirà que al primer patriarca no restava llibertat, y que'ls drets que sobre d'ell li treya, els donava al segon, y tot quedava en paus. Però s'ha de tenir en compte que la segona relació, fins essent de dependencia, no era natural com la primera ho era, y qu'en tota relació que no sigui natural hi ha'l signe — posat devant de la llibertat. Cert es que la llibertat que perdia'l patriarca la guanyava'l disgregat.

*No's diu «surto a casa y entro al carrer»,
sinó «surto al carrer y entro a casa».*

Dintre las casas els homes viuen tancats.

*Se diu: «sortim a fer una excursió a la
montanya; entrèm a ciutat».*

Dintre las ciutats els homes viuen tancats.

*Si no fos d'aquest modo la vida fóra im-
possible.*

Aixis com en el cos humà'l mal d'una hemorragia porta en si mateix el remey, donchs els leucocytes que acuden a vessarse barrican la ferida ab llurs pichs coagulants, aixis en la humanitat tot mal porta en si l'apotecari. Al mal *Vallès y Ribot* correspón el remey *massa* que l'envolta, l'engloba y el fa desaparèixer de la vista dels ciutadans políticament honestos. (¿Serà això'l fenomen de la *fagocitació celular*?) Al mal del sostre correspón el remey arquitecte.

*Són molts els arquitectes que no saben lo
que són...*

L'arquitecte es un artista que, havent estudiat nostra feblesa enfront de la natura, ens proporciona una clova dintre la que no sols no hem d'esmersar energias en la lluyta ab el medi ambient, sinó que, al contrari, aquest ens las aumenta.

Heretgia!

Devèm guardar pera l'arquitecte que no's limita a aixecar parets, sinó qu'estudia l'ànima del qui las ha d'habitar per' aixecar-

las construhint un medi ambient adequat a n'ell, el mateix carinyo que guardariam per un déu qu'hagués fet la naturalesa absolutament pera'l servey del home.

Vulgaritat que no ho sembla.

Digam ahont vius, com vius, y com t'hi trobas, y't diré qui ets.

Dedicat als constructors de las casas del Aixample.

L'arquitecte, com tot artista, ha d'ésser un sensual.

El constructor de corredors y celdas de convent no es pas un arquitecte, sinó un fabricant d'embalatges pera ànimas en conserva

Dedicat al comissari regi d'instrucció pública.

Igual qu'es un absurd donar el titol de metge sense que'l qui l'obté acrediti profonds coneixements de psicologia, y donar el titol de llicenciat en dret y ciencias socials sense fer acreditar profonds coneixements d'antropologia, es un absurd donar el titol d'arquitecte sense fer acreditar al qui l'obté profonds coneixements de todas las arts y ciencias o profunda disposició per' adquirirlos en un moment donat.

Donchs la casa ha de respondre a la manera d'ésser del qui l'habita, y l'arquitecte, avans de construhir, ha d'haver penetrat en y viscut ab l'ànima del futur estadà.

Dedicat a n'el Mikado y a n'en Nicolau (Se'l pot confondre ab en Salmerón.)

Vosaltres els tirans farèu sortir dels pisos de calaixera y de las barracas, per' anar a la guerra, als homes. Però no'ls hi farèu anar quan darrera d'ells deixin una llar ahont cada pedra y cada objecte respongui a una idea o sentiment propis.

No veyèm sinó l'actitut de seure, però no'ls efectes.

Es un erró creure qu'en todas las cadiras en que l'home s'assèu, hi descansa. Lo que hi ha es que, a copia de sigles y sigles de miseria, els homes han adquirit cuixas adaptables a tota mena d'ànguls y superfícies.

Sintesis.

La casa pera l'home, y no l'home pera la casa.

Quan plou, la gent se fica a casa.

El desitj de la casa adequada se sent en els paisos del Nort ab més intensitat qu'en el Mitjorn. Aquest fet no demostra que l'home del Mitjorn senti menys l'amor per sa llar. El sent, al contrari, més encara, perque la vera llar del home es la naturalesa. El sostre de la casa del home del Mitjorn es el cel amable dels seus paisos.

El sostre fa familia: per això las revolucions dels homes del Mitjorn són socials, perque sa societat viu tota sota'l mateix sostre; y las revolucions dels homes del Nort són individuals, perque'ls individus viuen sols sota'l sostre dels seus quartos.

L'egoisme es altruista.

La burgesia moderna ha comprès bé la gran quantitat de fortaleza que dona al home la casa adequada, al construhir habitacions confortables pera'ls obrers, esperansant que milloraran la producció.

Suposèm que s'hi viu, si allò es viure.

Se diu que cada casa es un món, y en efecte, de la manera descuydada y horrible que's viu en las modernas ciutats, cada casa arriba a fer tant fàstich com el món.

Al dir LINIA, ho vull dir tot.

Se progressarà molt més depressa qu'ara el jorn en que las parets de nostres quartos segueixin una linia que neixi y acabi en nostra manera d'ésser.

F. PUJOL Y VALLÈS

NOTAS BIBLIOGRAFICAS

EL CÒDIC CIVIL A CATALUNYA, per Antoni M.ª Borrell y Soler.—Fidel Giró, impressor.

Es una obra completa y feta a conciencia, en la que l'autor comenta y resol las dificultades y dubtes que poden presentarse al aplicar a Catalunya la jurisprudencia del Còdich.

Pera no estèndrens excessivament, y fixant nos tan sols en els punts més importants de l'obra, devèm esmentar, per la erudició y bon criteri ab que l'autor las tracta, las qüestions relatives al dualisme y contraposició que s'observa entre l'article 12.^{on} del Còdich Civil y el 5.^{on} de la Lley de Bases, que'l senyor Borrell critica d'una manera fonda y serena, reproduhint las discussions tingudas en las Corts, y textos dels discursos dels que

varen combatre'l Còdich, com els dels senyors Comas, Vilaseca y Maluquer, que són notabilissims; analisant detingudament el caràcter de las materias reguladas per aquells articles, y resumint tan àrdua qüestió sentant que, quan hi hagi discordança entre l'art. 12.^{au} del Còdich y l'art. 5.^{mt} de la Lley de Bases, ha de prevaldre aquest; y, si no hi ha disconformitat, l'art. 12.^{au} s'ha d'entendre limitat en la forma que determina aquell; y que, per lo tant, sols ha de regir a Catalunya aquella part del titol 4.^{rt}, llibre 1.er del Còdich que regula las dugas formas del matrimoni: canònica y civil. Aplicarhi las disposicions que fan referència a las relacions juridicas entre'ls conserts, efectes de la nulitat del matrimoni y del divorci, etcètera, es infringir l'art. 5.^{mt} de la Lley de Bases per falta d'aplicació, y la base 4.ª per aplicació indeguda.

En lo referent al mal anomenat *Dret Foral*, l'autor creu que l'art. 12.^{au}, al parlar del *Derecho Foral*, no hi comprèn las lleys promulgadas desde 1716 ab caràcter de generals pera tota Espanya.

Respecte a la prelació de lleys y còdichs a Catalunya, després de reproduhir els ordres preconisats per Manresa y Mucius Scævola, troba preferible als esmentats la prelació adoptada per don Joan de D. Trias, qu'es la següent.

1.er Disposicions legals posteriors al Còdich Civil.

2.^{on} Titul preliminar, excepte l'art 6.º y titol 4.^{rt} del llibre I del Còdich, en quant estableix las formas de matrimoni.

3.er Lleys generals posteriors al Decret de Nova planta.

4.^{art} Costums locals segons lley y fóra lley referents a las materias reguladas per las fonts anteriors.

5.^{mt} Costums de tota mena referents a las fonts següents:

6.º Dret propiament català.

7.º Dret canònic.

8.º Dret romà.

9.º Còdich Civil.

10.º Principis generals de Dret.

Al parlar del esperit del nostre Dret, el senyor Borrell, portat sens dubte de sa excessiva religiositat, després d'haver fet grans elogis de l'autoritat ab que nostre dret indígena adorna al pare de familia, incorre en el sectarisme de sensurar la llegislació catalana, qu'en virtut de privilegi otorgat per Jaume I a la ciutat de Barcelona, concedeix al pare la facultat de privar de la herència al fill o filla qu'entrin en religió sense'l seu consentiment, considerantlo com si fos mort.

Totas las importantissimas materias dels Drets Reals, de las Obligacions, de la Familia, de la Tutela y Curatela y de las Successions, estan magistralment tractadas en l'obra del senyor Borrell, que termina ab un

hermós *Epílech* inspirat en el més sincer patriotisme y rublert de brillants conceptes juridichs, en el que l'autor, apoyantse en els gens dubtosos testimonis dels juriconsults senyors Agust Comas, Bosch y Fustegueras, Lluís Silvela, Linares Rivas, y altres, censura d'una manera severíssima l'obra del Còdich Civil y l'arbitraria invasió del dret castellà que's fa sentir més cada dia en detriment de nostre dret civil propi y natural.

—
DIALECHS DRAMATICHs, d'en Joan Puig Ferrater. — Imprenta Catalana.

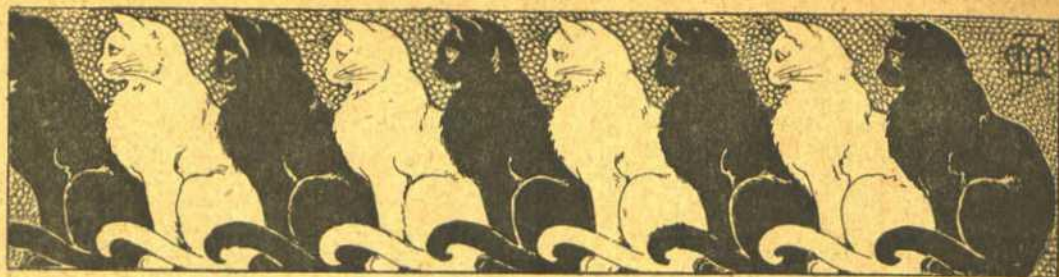
El senyor Puig ens fa l'efecte de que, ab la publicació d'aquesta obra, no s'ha proposat altra cosa que donar a la publicitat una serie d'acudits y filigranas pseudo-filosóficas, que sens dubte creya de bona fe conceptes elevadissims y d'una forsa social y filosòfica aclaparadora; però desgraciadament no hi ha res d'això. Els entortolligaments y disquisicions del senyor Puig y Ferrater no convencen ni entusiasman; ans al contrari, proporcionats en las llarguissimas dosis en que ho fa l'autor, cansan y fadigan als que per afició o per obligació se proposan llegir la seva obra, composta en sa major part d'afirmacions puerils e incoherents que res resolen, ni res descubreixen. Es un bon consell lo que anèm a dir al senyor Puig y Ferrater, al insinuarli que procuri estudiar y trevallar molt y ab molta serenitat, y que no's deixi enganyar pels bombos d'algun amich que al calificarlo de Gorki català y al feros saber que va nàixer a La Selva, provincia de Tarragona, partit judicial de Reus, clima temerat ab parroquia, y ab Casa Ajuntament, y que va estudiar el *Batxillerat* al Institut de Reus, y que va ésser *mancebo* d'una farmacia a Barcelona y, que viu a la carretera de Mataró, no fa altra cosa que posarse y posarlo en ridicul.

—
ENSAYO HISTÓRICO SOBRE EL DESARROLLO DE LA INSTRUCCIÓN PÚBLICA EN MALLORCA, por Jaime Pomar y Fuster.

En aquesta obra'l senyor Pomar ha donat a conèixer, ab una serie preciosíssima de dats històrichs y de documents, el procés educatiu de la societat mallorquina, estudiant las principals institucions y personalitats qu'han brillat en ella. Es un treball digne de tota mena d'elogis, y de gran utilitat pera'ls aficionats a la classe d'estudis a que pertany.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

AL EGREGIO VATE LEOPOLDO CANO

CON MOTIVO DEL TRIUNFO OBTENIDO POR SU ÚLTIMA OBRA

MATER DOLOROSA

De Cataluña á los vates con quintillas inmortales
saludaste al visitarnos, egregio vate español;
permite que yo responda con estrofas regionales;
permite al nimio satélite girar en torno del sol.

Sé que mi voz es opaca, que están lacios mis pulmones,
mas cantar tu gloria quiero con acento asaz sutil,
y esta página recamo con un friso de leones,
digna ofrenda al arte viejo y á su bardo más viril.

¡Quién tuviera la potencia del bronco Herrera famosol
¡Quién de Bretón la batuta para llevar el compás!
¡Quién la vena inagotable del buen Chueca melodiosol
¡Quién la dicción limpia y tersa del perinclito Borrás!

Valladolid la gallarda, la gentil, la soberana,
la esmeralda de Castilla, cuna de la lealtad,
sintió un día mal de amores por la perla catalana,
la condesa laboriosa que sonríe al Llobregat.

Y la pubilla hechicera y el paladín castellano
unieron con férreo lazo su cariño pasional:
la novia fué Barcelona, el doncel Leopoldo Cano,
y el templo del desposorio el teatro Principal.

Y deshojóse la palma, y aunque el rubor la taladre,
rasgó la virgen sus velos y dió vida á un nuevo sér;
y una noche venturosa *La Tribuna* fué comadre
del engendro prepotente del Alcázar y el Taller.

En las tablas del proskenio surgió cual visión augusta,
lánguida, triste y callada, envuelta en negro capuz;
la ira santa resplandece en su faz torva y adusta,
y desde el cielo la luna le envía un rayo de luz.

¿Quién es? ¿Dó va? ¿Quién lo sabel Es un arcano, un misterio,
Es aurora entre tinieblas, es la duda, es el amor,
es la belleza, es el sino, es la nota de un salterio,
es la vida, es la esperanza, una estrella, un resplandor.

Su voz pura, embriagadora, es suave y flébil canto
con acentos de victoria y suspiros de pesar:
que si fué un himno bravo en las Navas y en Lepanto,
fué el rumor de una plegaria en Cavite y Trafalgar.

No sé si es canto de cisne ó si es un grito de guerra,
si es una frase de Maura ó un verso de Calderón;
sólo sé que es la voz santa de la musa de mi tierra,
sólo sé que es un rugido del hispánico león.

Y es tan grande, que al cantarlo nada valgo, nada puedo.
Ruin avecilla que vuela de un gran continente en pos,
sólo sé que me remonto, que vacilo, caigo y ruedo;
sólo sé que no sé nada que no sepa todo Dios.

Es el genio de Cisneros, es un recuerdo de Otumba,
es el murmullo del Tajo, es el azul de la mar,
son los manes del rey Santo que alzándose de su tumba,
contra el invasor extraño vuelve otra vez á luchar.

Es la voz de Carlos quinto que anuncia un glorioso día,
es la musa de Zorrilla, es el español tesón,
es el numen de Cervantes, es el sol de Andalucía
que disipa las tinieblas del nublado Septentrion.

Es la indómita fiereza de la nación española
que surgiendo en los vergeles de Vich y de Teruel,
á la luz centelleante de su inmortal aureola
busca el cetro de Fernando y el armiño de Isabel.

Es la sátira acerada contra el automovilismo;
contra el modernismo ignaro, es toledano espadón;
es el choque vibratorio del viejo y nuevo lirismo;
contra una voz del Musclayre, es un grito de Escipión (1).

Es gloriosa remembranza del heroico Dos de Mayo;
es la Actualidad perversa vencida por el Ayer;
es el alma de Rui Díaz, es la sombra de Pelayo,
es todo cuanto se ha visto y mucho más que hay por ver.

Es el amante quejido de alba matrona sensata;
es la terrífica afrenta de la hembra del hombre vil;
es el vicio que se esconde ante la mujer que mata;
es España, mártir-reo, degollada en su pensil.

Es la libertad bendita que las tinieblas deshace;
es el alma castellana, es la inspiración genial;
es la *Madre Dolorosa*, es la patria que renace;
es un mundo que despierta; es la gloria... ¡el ideal!

RAFAEL VALLÉS Y RODERICH

(1) *Es-cipión, Es-cipió o Cipió*. Peix romà pescat prop de Tarragona, y enterrat en un monument quinas runas encara subsisteixen prop de la platja dita *dels cipions*.

NOVAS

Dias enrera, un diari republicà que no es dels *fraternalos*, se congratulava de que per fi els republicans, deixant d'exaltar-se per qüestions personal de sos *capdills*, com la qüestió dels suplicatoris, decidissin preocupar-se de qüestions de veritable interès polític y social, com feya suposar l'anunci del *meeting monstruo* que tingué lloch diumenge en els solars de la *Casa del Pueblo* pera tractar del Conveni ab el Vaticà y del projecte d'Administració local.

De moment, aquesta manera d'anunciar *meetings* que tenen els diaris republicans, ens sembla més propia d'un empresari de toros o de circo equestre que de la serietat dels que als ulls del poble's fan passar per definidors o representants d'escolas polítiques y socials. Y succehi lo qu'era d'esperar: que no's tractà res, que no s'estudià ni s'explicà ni's discuti res (*las masas no discuten, pero votan*), acordantse que s'havia d'exterminar la *reacción*, y esmicolar el *clericalismo*, y escriure a n'en Salmerón oferint *dar la vida por la salvación de la patria y la libertad*.

Resultat: que si preguntéu a las masses qu'es això de l'Adició al Concordat no vos en sabrán donar rahó, y vos dirán tan sols (perque en Lerroux ho ha dit) qu'es molt clerical. També ho es pera nosaltres: de manera que'ns avensan en tot aqueixos *avensats*, fins en donar per sabut sens estudiarho lo que nosaltres hem hagut d'estudiar y apendre.

En quant al projecte d'Administració local, que al *meeting* no aprobaren pas, creyém que'l degueren trobar poch *autonomista*, ja que tant menudejan avuy com avuy las declaracions d'aquesta tendència entre'ls republicans *unitaris*. No cal dir si nosaltres participém de la seva opinió respecte al projecte administratiu d'en Maura; y no sols per lo dels alcaldes de real ordre, sinó per moltes cosetas més.

«Y donchs—se'ns dirà—¿que ja es un fet la compenetració dels ideals republicans y autonomistas?»

Per nosaltres poden contestar els bons federals, que lluny de considerar incompatibles las dugas cosas, las creuen lligadas intimament. Per nosaltres poden també contestar tots els qu'han vingut al nostre camp catalanista passant pel federalisme.

Mes ¿qué saben lo qu'es autonomia ni qué saben lo qu'es república aqueixas masses malmenadas y embrutidas pels enemics de la república y de l'autonomia? Vergonya fa qu'entre nostre poble hi hagués el passat diumenge inconscients capassos d'aplaudir una farsa tan burda com la que's desempenyava en la *Casa del Pueblo*. Mentida sembla qu'encara hi hagi infelissos que's prenguin en sério lo que digui un Lerroux, que

no té més objecte qu'anar entretenint el seu prestigi, ni lo qu'afirmi un Corominas, que no passa d'ésser tot lo més un bon home, ni lo que pugui afegir un Junoy, que tothom coneix prou, ni lo que un fanàtic com l'Ardid pugui sostenir ab entusiasme.

Nosaltres volém fets y no paraulas; nosaltres volém impulsar al poble pel camí del seu deslliurament, fentlo *discutir*, deixantlo qu'ell mateix se convenci després d'haverlo posat en condicions de discernir serenament. Però lo que volen y lo que fan els capitosts del republicanisme, no es més que bellugarse forsa, fent remoure las ayguas brutes en que navegan per anar mantenint l'agitació entre'ls que no pensan, que gracias a nosaltres cada dia són en menor número.

Ahont els mals del republicanisme jacobí no tenen cura es a Valencia, la terra dels blanquistas y sorianistas.

Ni a Madrid, la capital de la *nación*, ahont s'acaban de tirar els plats pel cap en un *meeting* qu'havian *organizat* alguns pera protestar de l'actitut de la minoria republicana al Congrés, y qu'altres *desorganisaren* interrompent ab insults als oradors y victorejant a dita minoria.

Tenim, donchs, el *partido único* a las aca-ballas, y la *fraternidad* pels núvols.

Bé es veritat que'l poble de Madrid no pot fer altra cosa que lo que fa en aqueixos *meetings* edificants. ¿Que per ventura li donan millor exemple'ls pares de la patria en els cossos *llegislatius*?

Dir Congrés, dir *meeting* o dir safreig es si fa no fa dir una mateixa cosa.

Ab motiu de la sortida pera Canarias de nostre estimat amic l'eminent escriptor en Joaquim Ruyra, y en celebració del èxit de son llibre *Marines y Boscaiges*, ab que s'honra la Biblioteca de JOVENTUT y que segurament quedarà com a joia preuada de las lletres catalanas, aquesta Redacció tingué'l gust, el passat dissapte, de reunir-se entorn de dit senyor en amical dinar. En aquest hi regnà la expansió més coral y's parlà d'un nou llibre d'en Ruyra, que no cal dir ab quina ansia esperém veure prompte escrit, y publicat ab el mateix èxit que l'anterior.

L'arreveure que donarem a n'en Ruyra tot abressantlo, li repetim avuy desd'aquestas planas ahont altràs voltas ja hem tingut ocasió de mostrar nostre afecte al excelent amic y nostra admiració al eximi poeta y literat.

Sembla qu'en Maura ha dit que ja està cansat d'alcaldes polítichs.

Y que vol substituhir al actual alcalde de Barcelona senyor Lluch, per la poca trassa ab que ha portat la qüestió Boladeres.

N'hi ha un tip d'això dels alcaldes y d'això dels Ajuntaments. Sobre tot del nostre.

Aquest teixir y desteixir, aquest enraonar y no fer res, aquest burlarse uns dels altres per correligionaris que sian, sempre en perjudici dels interessos de la ciutat, fa en veritat molta pena. Per això'ns en ocupem tan poch.

Ademés, que a la Casa gran s'hi ha d'ésser dintre pera poder parlar ab exacte coneixement de causa dels abusos regnants, y pera poder remediarnos. Els regionalistas s'hi varen ficar ab aquest fi, però lo qu'es per ara...

Per ara s'han acreditat, tal com ens temiam el dia que'ls hi vegerem entrar. Ab l'afany de curar els mals dels altres se'ls han encomanat... si no'ls tenian. L'Ajuntament de Barcelona es un petit Madrid, hont se fa politica de comparses y comarses, qu'es una politica tan petita, al menys, com la de la *villa y corte*. Válgans la nostra independència pera dirho ben clar a tots, sian catalanistas o no ho sian.

Y válgans la nostra independència també pera celebrar l'acudit d'en Maura de que no vol més politica als Ajuntaments.

Per bromista que sia en Maura, té unas bromas que vaja, no'ns agradarian gayre a nosaltres si fossim del Ajuntament, perque encara que's dirigeixin al alcalde, fereixen de retop als regidors.

Ens jugariam quatre rals qu'en Maura es un gran jugador de caramolas per taula.

Es un jòch al que hi tenim certa afició; y no es que hi siguem pinxos, però'ns sembla que si fes partida ab nosaltres (que no la hi farà), quan ens busqués las pessigollas li trobariam las sevas.

Avans del èstreño de *Siegfried* al Liceu, l'Associació Wagneriana, constant en son empenyo de fer adeptes conscients de Wagner mitjansant l'estudi aprofundit, donà en dugas sessions l'audició complerta de dita obra en català, ab acompanyament de piano. Els socis hi assistiren provehuts de la traducció feta per en Viura y en Pena, que tants elogis ha merescut de la critica, y pogueren apreciar la perfecta compenetració qu'en ella s'observa entre'l ritme prosòdich y el musical, penetrant aixis tota la valua del poema del gran mestre alemany.

En ditas sessions foren aplaudits ab molta justicia'ls intérpretes senyoreta Marcé y senyors Colomé, Boadella y Mullor (cantants), y el senyor Domènech Espanyol (pianista).

La «Wagneriana» va fentse cada dia més acreeadora al aplauso y reconeixement dels moderns filarmònichs.

L'«Institut Obrer Català» està organisant actualment las Escolas Catalanas del Districte 6.ª, fundadas pel «Centre Fivaller», constituhit avuy en Ateneu del esmentat districte. Per aquest objecte ha

verificat el trasllat del seu domicili social al local que actualment ocupa l'Ateneu, carrer d'Aribau, 21, baixos, ahont s'estàn muntant las escolas ab tots el avensos y ab els mètodes pedagògichs que donan un sagell caracteristich a l'obra social del «Institut Obrer Català».

Publicacions rebudas:

Contes populars del Japó. La «Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat son volum 30, que conté una serie d'exquisits contes populars del Japó. Se distingeixen aquestas narracions per sa ingenuitat, que las fa assimilables a todas las inteligencias y a tots els pobles, sense que deixi d'advertirse en ellas l'esperit del poble japonés d'hont han brollat. En Massó y Torrents las ha traduïdas ab l'amor y la trassa caracteristichs d'ell, tenint a la vista'ls fascicles que publica en anglés la casa Kobunxa de Tokio, ilustrats d'una manera esplèndida per reputats artistes japonesos. Es, donchs, forsa interessant la traducció d'aquesta obreta, avuy en cert modo d'actualitat per l'interès que despertan las cosas del Japó. Se ven a 50 cèntims, com tots els volums de dita Biblioteca popular.

Joventut, drama en un acte per Ignasi Iglesias. Forma part de la trilogia *Els primers frets*, que la setmana passada's representà a Romea ab èxit, com se consigna en altre lloch d'aquest número. L'obra està bellament impresa a «L'Avenç», y's ven a una pesseta.

El Rossinyol. Cansó popular catalana. Es la darrerament publicada pel «Cançoner Popular», y va acompanyada de las corresponents notas folk-lòricas y d'un dibuix d'en Culell. Aquesta hermosa cansó popular se ven com todas las anteriors a 10 cèntims. Dipòsit, Rambla de Sant Joseph, 11.

El Poble Català. Ab aquest titul acaba d'aparèixer un nou campió en la premsa setmanal catalanista. Ha visitat nostra redacció el primer número, que'ns ha produhit agradable impressió per son esperit eminentment nacionalista; sobre tot declarant com declara que son nacionalisme no es pas ardit d'atracció, sinó sentiment viu d'harmonia inspirat en l'amor a Catalunya y en la consciencia de la necessitat qu'ella té de l'acció unida de tots els seus, puig en la causa de tot un poble hi caben y deuen ésserhi admesas todas las opinions honradas. Aquesta declaració, y la que fa seguidament de no voler pactar ab els representants del centralisme per conveniencias de moment, per afeccions personals ni per interessos de classe, fa simpática la nova publicació, que ve a lluytar per l'autonomia de nostra patria ab el concurs de reputadas firmas. Visca molts anys.